

Forskningsbibliotek

2009

KU0102 sampubliceras med KU101

I denna beskrivning redovisas först allmänna och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Administrativa uppgifter	3
A.1	Ämnesområde.....	3
A.2	Statistikområde.....	3
A.3	SOS-klassificering.....	3
A.4	Statistikansvarig.....	3
A.5	Statistikproducent.....	3
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	4
A.8	Gallringsföreskrifter	4
A.9	EU-reglering	4
A.10	Syfte och historik.....	4
A.11	Statistikanvändning.....	4
A.12	Uppläggning och genomförande.....	4
A.13	Internationell rapportering.....	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
B	Kvalitetsdeklaration	5
B.0	Inledning	5
B.1	Innehåll	5
1.1	Statistiska målstorheter	5
1.1.1	Objekt och population	5
1.1.2	Variabler.....	5
1.1.3	Statistiska mått	7
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	7
1.1.5	Referenstider	7
1.2.	Fullständighet.....	8
B.2	Tillförlitlighet.....	8
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	8
2.2	Osäkerhetskällor.....	8
2.2.1	Urval.....	8
2.2.2	Ramtäckning	8
2.2.3	Mätning	9
2.2.4	Svarsbortfall	9
2.2.5	Bearbetning	9
2.2.6	Modellantaganden	9

2.3	Redovisning av osäkerhetsmått.....	9
<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	9
3.1	Frekvens	9
3.2	Framställningstid.....	9
3.3	Punktlighet	9
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	9
4.1	Jämförbarhet över tiden.....	9
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	12
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	12
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	12
5.1	Spridningsformer.....	12
5.2	Presentation	12
5.3	Dokumentation.....	12
5.4	Tillgång till primärmaterial	12
5.5	Upplysningstjänster.....	12

A Administrativa uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Kultur och fritid

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Bibliotek

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100)

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statens kulturråd
Postadress: 102 53 Stockholm
Besöksadress: Borgvägen 1-5
Kontaktperson: Christine Lindmark
(Kungliga biblioteket)
Telefon: 08-463 43 58
Telefax:
E-post: förnamn.efternamn@kb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statens kulturråd
Postadress: 102 53 Stockholm
Besöksadress: Borgvägen 1-5
Kontaktperson: Cecilia Ranemo
Telefon: 08-519 264 32
Telefax: 08-519 264 99
E-post: förnamn.efternamn@kulturradet.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgifterna samlas in med stöd av den skriftliga förbindelse som finns mellan Kungliga biblioteket (KB) och forskningsbiblioteken, vilket bland annat innebär skyldighet för biblioteken att varje år leverera statistik till den nationella forskningsbiblioteksstatistiken.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Ej relevant.

A.9 EU-reglering

Inga EU-krav om statistikens utformning finns.

A.10 Syfte och historik

Statistikens syfte är att:

- redovisa forskningsbibliotekens verksamhet ur ett samlat nationellt perspektiv
- ge en översiktlig bild av det enskilda bibliotekets verksamhet
- utgöra underlag för planering, budgetering och anslagsaskanden
- tjänstgöra som instrument för jämförelser mellan biblioteken

Statistiken fick sin nuvarande utformning fr.o.m. statistikåret 2009. Innan dess gjordes förändringar 2002. Jämförelser med statistiken före 2002 bör göras med viss försiktighet.

A.11 Statistikanvändning

Se avsnitt A.10 Syfte och historik

A.12 Uppläggning och genomförande

Statistiken omfattar forskningsbibliotek som är helt eller delvis finansierade med statliga medel och som är tillgängliga för allmänheten. Uppgiftsinsamlingen har nu för elfte året skett via Internet.

A.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering förekommer.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Uppgiften om antalet helårsanställda planeras utgå i framtiden.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

Statistiken framställs en gång per år och omfattar uppgifter om

- bibliotekssystem och tillgänglighet
- bestånd och förvärv
- användning
- personal
- ekonomi

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

- antalsuppgifter för bibliotekssystem och tillgänglighet
- antalsuppgifter för bestånd och förvärv
- antalsuppgifter för användning
- antalsuppgifter för personal
- antalsuppgifter för ekonomi

1.1.1 Objekt och population

Forskningsbiblioteksstatistiken omfattar forskningsbibliotek som är helt eller delvis finansierade med statliga medel och som är tillgängliga för allmänheten. Uppgifterna samlas in med stöd av den skriftliga förbindelse som finns mellan KB och forskningsbiblioteken, vilket bland annat innebär skyldighet för biblioteken att varje år leverera statistik till den nationella forskningsbiblioteksstatistiken.

1.1.2 Variabler

Avsnittet bibliotekssystem och tillgänglighet:

- antal serviceställen
- antal studieplatser (sittplats vid skriv-/läsytta) vid i publika utrymmen
- antal publika persondatorer
- antal öppettid dagar per år, varav
- antal dagar med reducerad service
- antal öppettimmar per vecka, varav
- antal timmar med reducerad service
- antal besök per år, om räkningen gjorts med hjälp av automatiskt räkneverk
- antal besök per dag
- antal virtuella besök av IP-besökare per år
- antal sökningar i bibliotekets OPAC

Avsnittet böcker och seriella publikationer, bestånd respektive förvärv av:

- antal fysiska enheter
- antal hyllmeter, varav
- antal hyllmeter i öppna samlingar

Avsnittet seriella publikationer, bestånd av:

- antal löpande titlar för periodika fördelade efter tryckt form respektive elektronisk form
- antal löpande titlar för tidningar fördelade efter tryckt form respektive elektronisk form
- samt bestånd vid årets slut totalt

Avsnittet övriga samlingen, bestånd respektive förvärv av:

- antal fysiska enheter manuskript
- antal hyllmeter manuskript
- antal fysiska enheter musiktryck
- antal kursböcker fysiska enheter
- antal kursböcker hyllmeter
- antal kursböcker titlar i elektronisk form
- antal fysiska enheter musiktryck
- antal hyllmeter musiktryck
- antal fysiska enheter manuskript
- antal hyllmeter manuskript
- antal fysiska enheter grafiska och kartografiska dokument i tryckt form
- antal fysiska enheter mikrografiska dokument
- antal fysiska enheter audiovisuella dokument
- antal databaser
- antal titlar e-böcker
- antal fysiska enheter övriga tryckta dokument inkl patent
- antal titlar övriga digitala dokument inkl patent

Avsnittet användning, utlån från egna samlingar, lokala lån (räknat i fysiska enheter) fördelat efter hemlån (initiala), hemlån (omlån), kopior i stället för lån, läsesalslån (endast för lokala lån).

Avsnittet fjärrlån, inlån och utlån från andra bibliotek (räknat i fysiska enheter) fördelat efter fysiska hemlån (initiala lån, fysiska hemlån (omlån), levererade elektroniska dokument, levererade papperskopior, lån i andra format t.ex. CD:

- fjärrutlån direkt till användaren
- fjärrutlån till svenska bibliotek

Avsnittet fjärrlån, inlån och utlån från andra bibliotek (räknat i fysiska enheter) fördelat efter fysiska lån, levererade elektroniska dokument, levererade papperskopior, lån i andra format t.ex. CD:

- fjärrutlån utom Sverige
- fjärrinlån från svenska bibliotek
- fjärrinlån utom Sverige

Avsnittet användning, undervisning:

- antal timmar med formell lärarledd undervisning
- antal deltagare vid formella lärarledda undervisningstillfällen
- antal biblioteksanställda som arbetat med formell lärarledd undervisning under året
- antal digitala pedagogiska resurser

- antal virtuella besök av IP-besökare på digitala pedagogiska resurser
- antal timmar handledning i informationssökning, t.ex. ”boka en bibliotekarie”

Avsnittet användning, referensservice:

- antal referensfrågor genom stickprov, varav
- antal referensfrågor inkomna på elektronisk väg

Avsnittet användning, indexeringar:

- antal poster som indexerats för bibliografiska tjänster och databaser

Avsnittet användning, den elektroniska samlingen (redovisas för de elektroniska tjänster där leverantören leverera statistik över användningen):

- antal sökningar i bibliografiska databaser
- antal framtagna fulltextdokument i databaser
- framtagna dokument i övriga databaser (varken bibliografiska eller fulltext)
- framtagna fulltextdokument från seriella publikationer i elektroniska form
- framtagna fulltextdokument e-böcker
- framtagna audiovisuella dokument i digital form
- framtagna övriga digitala dokument inklusive patent

Avsnittet personal:

- antal helårsanställda (män/kvinnor) respektive anställda personer (män/kvinnor), årsverken (män/kvinnor) fördelade efter bibliotekarier och dokumentalister, biblioteksassistenter, fackutbildade specialister, övrig personal

Avsnittet ekonomi, antal kronor efter kostnadsslagen:

- lokalkostnader, löner, kompetensutveckling, förvärv av tryckt material, förvärv av elektroniska resurser, övriga kostnader exkl. lokalkostnader samt totalt exkl. lokalkostnader
- antal kronor för intäkter och anslag efter:
- anslag från moderorganisation, bidrag och intäkter från offentliga sektorn, bidrag och intäkter från privata sektorn, projektmedel, genererade intäkter, övrigt samt totala intäkter och anslag

1.1.3 Statistiska mått

De vanligaste statistiska måtten är totaler. I vissa fall redovisas även procenttal.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Redovisningen sker efter bibliotek, bibliotekstyp (nationalbibliotek, högskolebibliotek, specialbibliotek) samt summa bibliotek. De bibliotek som ingår är alla offentligt tillgängliga forskningsbibliotek med statlig finansiering.

1.1.5 Referenstider

Förvärvs-, utlånings-, besöks-, kostnads- och intäktsuppgifter avser år 2009. Bestånds- liksom personaluppgifterna avser per den 31 december 2009. En del bibliotek använder stickprovsenkät för att beräkna antal besök per dag. Stickprovsenkät används också för att beräkna antal referensfrågor under året.

1.2. Fullständighet

Godtagbar fullständighet.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Uppgiftsinsamlingen har nu för elfte året skett via Internet. Logiska kontroller och summakontroller har utförts, även manuell granskning med komplettering av uppgifter efter återkontakter med biblioteken.

Alla bibliotek som ingår i undersökningen har registrerat uppgifterna via Internet.

En viss osäkerhet om kvaliteten i de insamlade uppgifterna finns genom att bibliotekens redovisning oftast är en sammanställning av uppgifter från flera uppgiftslämnare beroende på hur verksamheten är organiserad inom respektive bibliotek. Flera uppgiftslämnare medför att olika tolkningar av de definitioner som används kan förekomma. En del av de efterfrågade uppgifterna laddas ner från bibliotekens verksamhetssystem medan andra åter inhämtats från ansvariga handläggare.

2.2 Osäkerhetskällor

Den främsta källan till osäkerhet ligger i att forskningsbiblioteken kan ha skickat in ofullständiga eller felaktiga uppgifter till Kulturrådet, se punkt 2.1.

2.2.1 Urval

Undersökningen är en totalundersökning av Sveriges forskningsbibliotek som helt eller delvis är finansierade med statliga medel och som är tillgängliga för allmänheten. Totalt ingår i 2009 års undersökning 76 bibliotek, ett bibliotek avböjde medverkan.

2.2.2 Ramtäckning

Eftersom biblioteken är uppgiftslämnare beror täckningsgraden på i vilken utsträckning biblioteken har kontroll över de i enkäten efterfrågade uppgifterna.

2.2.3 Mätning

Förekomsten av mätfel är svårt att bedöma, men relativt mycket partiellt bortfall förekommer. Det finns en risk att biblioteken misstolkar skillnaden mellan att redovisa en svarsuppgift med noll (0) eller blankt (bortfall).

2.2.4 Svarsbortfall

Ett bibliotek har helt avstått från att lämna uppgift för 2009. Dessutom förekommer partiellt bortfall. I vissa fall har skattningsberäkningar gjorts med hjälp av föregående års värde vid partiellt internbortfall, dessa omnämns då i den skriftliga rapporten.

2.2.5 Bearbetning

Det insamlade materialet har kontrollerats på olika sätt, exempelvis mot insamlade uppgifter i föregående undersökning.

2.2.6 Modellantaganden

Ej relevant.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Ej relevant, undersökningen är en totalundersökning.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Årligen.

3.2 Framställningstid

Sex månader från referensperiodens sluttid till rapportpublicering.

3.3 Punktlighet

Publicering sker i enlighet med överenskommelse mellan Kulturrådet och KB.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Statistiken fick sin nuvarande utformning fr.o.m. statistikåret 2009. Jämförelser med statistiken före 2009 bör på förändrade variabler göras med viss försiktighet.

En förändring i variabelinsamlingen gjordes tidigare 2002 för de bibliotek som under kalenderåret haft anställd personal vilka tillsammans utförde mindre än tre årsverken. Dessa bibliotek behövde tidigare endast besvara frågan om de haft tre eller fler årsverken under kalenderåret. Fr.o.m. 2002 besvarar samtliga bibliotek hela enkäten.

Förändrade variabler i och med mätningen gällande 2009:

Personal: Frågorna om personal är fortfarande uppdelade på de fyra olika

personalkategorierna, dessutom efterfrågas fortfarande antal anställda personer samt antal helårsanställd personal. Det som tillkommit från och med 2009 är att statistiken även är uppdelade på män och kvinnor avseende de olika variablerna samt den nytillkomna variabeln årsverken uppdelat på män och kvinnor. Årsverken planeras ersätta variabeln helårsanställda i framtiden och under övergången ställdes båda frågorna.

Bestånd: I 2009 års frågeformulär tillkom variablerna Kursböcker – antal fysiska enheter, Kursböcker – antal hyllmeter samt Kursböcker – antal titlar i elektronisk form.

Dessutom tillkom variablerna Totalt bestånd av avhandlingar, uppsatser och artiklar, – varav antal studentuppsatser samt Antal avhandlingar, uppsatser och artiklar publicerade under året.

Nytt för 2009 års mätning var också frågorna om Bestånd och Utlåning, inklusive omlån av anpassade medier för personer med läshinder.

Fjärrlån: Variablerna som på olika sätt mäter fjärrlån utökades från 14 till 22 i årets enkät. Förändringen bestod huvudsakligen i att antalet medietyper utökades till Fysiska initiala hemlån, Fysiska hemlån omlån, Levererade elektroniska dokument, Levererade papperskopior samt *Lån i andra format t.ex. CD*. Utökningen av olika medieformat gäller nu också för fjärrut- och inlån utom Sverige.

Användning av den elektroniska samlingen: Ny variabel för året var Framtagna dokument i övriga databaser, varken bibliografisk eller fulltext.

Antal sittplatser/studieplatser: Variabeln sittplatser fick en begränsning 2009 som lyder Antal studieplatser, där studieplats definieras som *en sittplats vid en skriv- eller läsyta*.

Publika datorer: Variabeln Publika datorer – *varav med Internetuppkoppling* stöks i 2009 års undersökning.

Undervisning: Ny variabel 2009 var Antal biblioteksanställda som arbetat med formell lärarledd undervisning under året samt Antal timmar handledning i informationssökning, t.ex. ”boka en bibliotekarie”.

Fr.o.m. 2005 har följande uppgifter utgått ur undersökningen:

Avsnitt 1. Bibliotekssystem och användare

- antal ”Användare som biblioteket förväntas betjäna”
- antal ”publika datorer uppkopplade i lokalt nätverk”
- antal ”publika datorer med utskriftsmöjlighet”
- antal ”publika datorer med möjlighet att skanna in dokument”

Avsnitt 2. Bestånd och förvärv

I delavsnittet Serielle publikationer har alla tolv frågor om förvärv under året utgått. Likaså har frågorna, sex stycken, om antal prenumerationer (exemplar) i beståndet vid årets slut utgått.

I delavsnittet Övriga samlingen har den tidigare uppdelningen av Audiovisuella dokument, i analog form respektive i digital form utgått. I stället efterfrågas antal fysiska enheter (totalt) både vad beträffar bestånd vid årets slut och förvärv under året.

Frågorna om bestånd respektive förvärv avseende databaser ”antal fysiska enheter för utlån eller installerade på en användarstation” har utgått.

Frågorna om bestånd respektive förvärv avseende e-böcker "antal exemplar" har utgått.

De specifika frågorna avseende patent, bestånd respektive förvärv, för totala antalet och för "varav i elektronisk form" har utgått. Antalsuppgifterna för patent ingår i stället i uppgifterna (bestånd och förvärv) för "Övriga tryckta dokument" respektive "Övriga digitala dokument".

Avsnitt 3. Användning

I delavsnittet *Utlån från egna samlingar*; har alla frågor (fyra stycken), avseende antal fjärrutlån till övriga nordiska bibliotek utgått.

I delavsnittet *Elektronisk dokumentleverans från egna samlingar*; har frågan om antal levererade elektroniska dokument till övriga nordiska bibliotek utgått.

I delavsnittet *Inlån från andra bibliotek*; har alla frågor (fyra stycken), avseende antal inlån från övriga nordiska bibliotek utgått.

I delavsnittet *Användning av den elektroniska samlingen* har den specifika frågan om antal framtagna fulltextdokument av patent i elektronisk form utgått, i stället inkluderas patent i uppgiften om "Övriga digitala dokument".

Fr.o.m. 2006 har följande förändringar skett i enkäten:

Avsnitt 1. Bibliotekssystem och användare

Dessa uppgifter har utgått:

- antal virtuella besök av webbläsare
- antal sidleveranser per år
- markering om besök av söktjänstens insamlingsprogram har exkluderats från antalet virtuella besök / sidleveranser

Avsnitt 2. Bestånd och förvärv

I delavsnittet *Övriga samlingen* efterfrågas antal databaser i stället för som tidigare antal titlar i databaser.

Avsnitt 3. Användning

I delavsnittet *Undervisning* har följande uppgifter utgått:

- antal virtuella besök av webbläsare på digitala pedagogiska resurser
- antal sidleveranser per år på digitala pedagogiska resurser
- markering om besök av söktjänstens insamlingsprogram har exkluderats från antalet virtuella besök / sidleveranser

I delavsnittet *Användning av den elektroniska samlingen* har följande uppgifter utgått:

- antal sökningar i databaser (index)
- antal framtagna abstrakt från databaser (abstrakt)

En ny uppgift efterfrågas:

- antal sökningar i databaser (bibliografiska).

Inga förändringar har skett i enkäten inför 2008 års insamling.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Ej relevant.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Vissa av variablerna som förändrats i och med 2009 års statistik har harmoniserats med folkbiblioteksstatistiken och sjukhusbiblioteksstatistiken. Detta gäller framför allt variablerna Årsverken, Studieplatser, Anpassade medier för personer med läshinder samt Publika datorer.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Resultaten presenteras i en rapport som publiceras på www.kulturradet.se. På webbplatsen publiceras också samtliga tabeller i excel-format. Resultaten sampubliceras i rapporten Bibliotek 2009 tillsammans med resultaten för folkbiblioteken och sjukhusbiblioteken.

Tidigare års rapporter publiceras på SCB:s webbplats www.scb.se under ämnesområdet Kultur och fritid. Dessutom publiceras årligen sedan 1954 statistik över universitetsbibliotekens och vissa andra forskningsbibliotekens verksamhet i Statistisk årsbok. Vissa uppgifter publiceras även i Nordisk statistisk årsbok.

5.2 Presentation

Rapporten består av tabeller i Excel samt ett textavsnitt med sammanfattande resultatbeskrivning.

5.3 Dokumentation

Statistikansvarig myndighet ansvarar för dokumentation av undersökningen.

5.4 Tillgång till primärmaterial

På begäran kan specialbearbetningar utföras mot en särskild kostnad.

5.5 Upplysningstjänster

Upplysningar om undersökningen kan erhållas från Kungliga biblioteket, Christine Lindmark, tfn 08-463 43 58 och e-post fornamn.efternamn@kb.se.

Kulturrådet, Cecilia Ranemo, tfn 08-519 264 32 och e-post fornamn.efternamn@kulturradet.se